

Ивана Д. Милошевић¹
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

СТАВОВИ УЧЕНИКА ПРЕМА УЧЕЊУ СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Апстракт: Учење страног језика као незаобилазан чинилац обухвата социолингвистички појам ставова према језику, што уједно представља предмет истраживања овог рада. Као циљ истраживања поставља се испитивање утицаја које на формирање ставова према учењу страног језика имају узраст ученика или ставови родитеља. Уз кориштење дескриптивне научноистраживачке методе и скалирање као технику за испитивање ставова, корпус у истраживању чинили су ставови ученика узраста 9 и 13 година који похађају основну школу и уче немачки као страни језик. Имајући у виду да бројни фактори доприносе савладавању страног језика, истраживање ће показати да ли и у којој мери узраст ученика или ставови родитеља утичу на формирање ставова према учењу страног језика. Резултати истраживања могу допринети педагошкој пракси, као и освежити постојећа знања о значају ставова у настави страних језика.

Кључне речи: учење страног језика, ставови према језику, узраст, социолингвистика.

1. Увод

Социолингвистика као научна дисциплина која изучава односе и дејства између језичких и друштвених појава у фокусу својих истраживања има оне језичке појаве за чије је тумачење битан увид у друштвене и културне појаве.

Како ставови као социолингвистички појам у социопсихолошком смислу означавају опште и сразмерно трајне диспозиције да се на нешто реагује повољно или неповољно на афективном, когнитивном или акционом плану, ставови према језику представљају вредносну реакцију на одређени језик или неки језички варијетет, а преко њих најчешће на њихове говорне представнике. С обзиром на то да они одражавају друштвене поделе према раси, полу,

¹ Аутор је докторанд на Филозофском факултету Универзитета у Нишу. Имејл-адреса: iv.milkic@hotmail.com.

узрасту, етничкој и националној припадности оних на које се ставови односе, важну улогу, без сумње, имају и представе о сопственој групи, тј. оној из које ставови потичу. Може се закључити да ставови имају функцију да допринесу утврђивању групног идентитета одређене групе у односу на друге групе или да прикрију властите слабости, да изазову подозрење према другима, да олакшају постизање одређених циљева итд.

Чињенице говоре у прилог томе да ставови о језику заузимају важно место у многим областима живота, били они интерперсонални, интереснички или интернационални. Ставови о језику који су изучавани у оквиру психоллингвистике довели су до резултата да се код деце узраста 3–4 године могу формирати почетни ставови, који се током каснијег одрастања прилагођавају преовлађујућим ставовима одраслих чланова дате средине.

У области социјалне психологије, која се бави психолошком димензијом вредновања језичких варијетета, дошло се до занимљивих резултата, а то је да се одређени акценти и језички стилови који упућују на висок друштвени стање вреднују позитивно, али да се овакви резултати повезују са способношћу њихових представника, док се нпр. за представнике нижег стањења везују много хуманија обележја личности, као што су интегритет, друштвена привлачност или убедљивост.

Трећа област у којој су ставови незаобилазан чинилац била би настава језика, како матерњег тако и страног, па се тако могу чути ставови о добром и лошем језику, о лаким и тешким језицима за учење, о привлачним и одбојним језицима, став о латинској граматици као обавезној основи за учење било којег другог језика итд. Када се ради о настави матерњег језика, психолошке последице могу се јавити из склоности наставника да фаворизује ученике на основу њиховог говора, сврставајући их у једну групу или другу. Код наставе страног језика велики утицај могу имати ставови раширени у датој друштвеној заједници, који могу бити позитивни, али и негативни, када се нпр. страни језик који се у школи учи поистовети са ратним страдањима, са политичком репресијом или економским израбљивањем од моћнијег народа чији се језик учи.

Предмет овог рада јесте учење страног језика у институционализованом контексту, што значи сусретање са страним језиком у виду школског предмета или курса, што подразумева рад у великим групама. Велики број фактора утиче на учење страног језика у институционализованом контексту, али се у овом раду бавимо учењем страног језика у основношколским условима, што подразумева да ћемо се бавити само неким од мноштва чинилаца битних за његово учење, а међу њима су узраст ученика и ставови ученика према учењу страних језика.

2. Учење страних језика у раном и школском узрасту

Имајући у виду да се у овом раду бавимо истраживањем у којем су учествовали испитаници узраста девет и 13 година, неопходно је навести мишљења релевантих аутора на тему учења страног језика у раном и пубертетском добу, као и направити разлику између усвајања и учења страног језика.

Раним учењем страног језика сматра се учење у периоду од 3. до 10. године живота. Постоје многе предрасуде у вези с раним учењем страних језика, углавном базиране на страху од негативних интерференција када је у питању истовремено усвајање матерњег и страног језика на најнижем узрасту. Овакве претпоставке, међутим, нису доказане.

Такође, мора се направити разлика међу појмовима усвајања и учења страног језика. Клајн сматра да је усвајање спонтано учење страног језика у природном окружењу, као и да је усвајање процес који се одвија једино унутар заједнице која тим језиком говори, што подразумева потпуну имерзију (урањање) појединца у друштвено-културни контекст, независно од његове животне доби (Клајн 1986: 15, Ралоти 1998: 13). Крешен, са друге стране, усвајање не доводи у директну везу са окружењем, већ са узрастом. Усвајање је, према његовом ставу, процес који карактерише узраст од рођења до десете године живота и односи се како на матерњи тако и на сваки други језик који се усваја, било да је реч о другом или страном језику (Крешен 1981: 19–39). Он такође дефинише учење као свестан процес карактеристичан за узраст после десете године живота (Крешен, Тарел 1983: 59).

Рано учење млађим ученицима, осим лингвистичке користи, доноси и благодети социјализације, културализације и самоостваривања, јер свест да тамо негде постоје људи који говоре другим језиком и чији су обичаји другачији од обичаја заједнице којој припадају отвара могућност плурикултуралности индивидуе која опет појачава толеранцију на различито и поштовање других култура и народа (Ђуваковић 2015: 66). У поменутом процесу код њих се развија свест да се многи други страни језици могу научити, а њихов наставник је пример тога, као и да целокупан процес може бити саставни део игре. Све поменуто код млађих ученика доводи до бољег когнитивног развоја, јер су нова сазнања и спознаје боље организовани (Вицо 2010: 56–57).

Научници попут Крешена сматрају да постојање тзв. „критичног периода” приликом учења страног језика није повезано са развојем детета у пубертету и са неуробиолошким факторима. Он заступа тезу да је когнитивно сазревање повезано са немогућношћу „природног” усвајања језика. Наиме, Крешен тврди да су код адолесцената језичке структуре матерњег језика већ стабилизоване те

доведе до различитих интерференција, које су мање присутне ако је с учењем страног језика започето у ранијем узрасту. Он, такође, сматра да у пубертету јача „афективни филтер”, те док он код деце млађег узраста ретко инхибира усвајање страног језика, код старијих га је готово немогуће игнорисати, те стога и постићи ниво изворног говорника (Креšен 1975).

Афективна димензија учења страног језика код ученика нижих разреда основне школе може се посматрати кроз призму инструменталне мотивације, тј. потребе да се разуме нова реч у омиљеној игрици, цртаном филму, итд. „Лични став млађег ученика, склоност, степен допадања и недопадања, основне су карактеристике мотивације у раном узрасту” (Durbaba 2011: 117).

С тим у вези су у нашем истраживању испитивани ставови ученика различитих узрачних група, а притом говоримо о ставовима према учењу страног језика, у циљу лакшег коришћења медија, попут интернета, социјалних мрежа итд.

Ставови према учењу страног језика посебно су значајни ако имамо у виду да савремени аутори сматрају да је основни циљ код учења страног језика развијање интеркултурне компетенције.

Културолошка свест спада у један од главних циљева интеркултурне компетенције, која подразумева способност успешног комуницирања припадника различитих култура, уз лингвистичке, социолингвистичке и говорне компетенције. „Интеркултурно образовање постаје приоритет, помаже да се смање комуникацијске баријере, мора се базирати на различитости, људским правима, не сме бити сведено само на основе писања и читања, већ настава треба да пружи знања о праведности и једнакости, карактеристикама других култура које су заједничке, али и оним које су другачије од наших. Треба да развије националну самосвест код млађих, али и да их научи како поштовати разлике, како бити солидаран, препознати и одбацити расизам или било који облик дискриминације” (Herera, Mandić 1989: 92).

Док знање представља когнитивну компоненту интеркултурне компетенције у настави страних језика, прагматичну страну чине вештине и способности за примену језика, ставови и уверења представљају афективни аспект овог концепта. Наведене три димензије обухвата и модел интеркултурне компетенције Мајкла Бајрама, који проширује своје тумачење тако да једну од пет димензија његове перцепције интелектуалне компетенције чине и ставови. Он ставове темељно анализира и оцењује их као предуслов успешне комуникације, при чему имплицира пожељне ставове као знатижељу, радозналост, отвореност према другима и спремност на превладавање предрасуда о страниј култури, као и спремност да се властита култура сагледа са становишта другог (Вајрам 1997: 34–35).

3. Ставови родитеља према учењу страних језика

Будући да у овом раду говоримо о ставовима ученика основне школе, сматра се да ће ставови родитеља бити од релевантног значаја, те се као спољашњи фактор који може имати удела у мотивацији за учење страног језика код детета претпубертетског и пубертетског узраста посматрају ставови родитеља. Тада говоримо о трансферу (позитивном или негативном), тј. неком виду опонашања родитељских ставова према земљи, припадницима говорног подручја, њиховим обичајима или менталитету и култури земље чији се језик учи као страни језик.

Наиме, улога родитеља у овом случају може се поделити на активну и пасивну. У мотивисању активно учествују родитељи који подржавају учење страних језика, подстичу и надгледају сам процес учења језика. Међутим, активна улога родитеља током учења и према учењу страног језика може бити и негативна у оном случају када родитељ заступа став да је учење страних језика губљење времена, или уколико има негативан став према земљи чији се језик учи. Гарднер тврди да родитељи са таквим ставом инхибирају жељу детета да учи одређени језик и намећу му свој став према том говорном подручју. Пасивна улога родитеља много је суптилнија и родитељи је често нису свесни (Gardner 1985).

Перцепција деце у вези с улогом родитеља и њихове подршке у учењу страних језика не мора бити директно повезана са њиховим успехом, али је повезана са њиховом жељом да наставе са учењем страног језика. Подршка родитеља битан је социолошки фактор који утиче на учење језика свесним или несвесним порукама које родитељи емитују својим ставовима о важности учења језика, самом језику и култури циљне земље. Родитељи који сматрају да је инструментална вредност језика најважнија имају тенденције да пружају знатно више охрабрења својој деци, међутим, родитељи са позитивним ставовима према култури језика који се учи промовишу културолошку размену знања. Стога се може закључити да родитељи који пружају подршку детету у учењу страног језика остављају знатно повољнији утицај на учење страног језика (*Ibidem*).

4. Претходна истраживања

Значајан допринос истраживању ставова према страном језику дали су канадски психолози Гарднер и Ламбер у испитивању које су спровели у другој половини двадесетог века (Gardner and Lambert 1959). У испитивању које је извршено у Канади, дакле, двојезичној средини, испитивали су ставове уче-

ника према учењу другог страног језика. Након низа испитивања, оформили су тест који је довео до закључака везаних за повезаност ставова и мотивације за учење страног језика (*Attitude/Motivation Test Battery*, Gardner 1985: 177). Они су скренули пажњу на то да проблем мотивације за учење неког страног језика није социјално неутралан, јер је сама природа језика комплексна. Наводећи да је језик ослонац личног идентитета и комуникације међу људима, ови аутори раздвајају проблем мотивације за учење страног језика од питања мотивације за учење других предмета.

Гарднер је наставио да развија теоријско становиште познато под називом социједукативна теорија мотивације, које међу своје четири компоненте неизоставно убраја ставове према чину учења и према језику (Gardner 1985: 10).

Топалов и Радић-Бојанић (2011: 113–120) у раду *Утицај повољних и неповољних ставова према изворној и циљној култури на учење страног језика* истичу значај културе и проучавају ставове студената. Узорак су чинили студенти Филозофског факултета у Новом Саду који слушају енглески језик као изборни предмет. Циљ рада био је испитивање ставова које студенти имају према језику и култури и везе са постигнутим резултатима у учењу. Увидом у резултате истраживања потврђена је повезаност између субјективне процене етнолингвистичке виталности и успеха студената на тесту знања језика.

5. Методологија истраживања

Проблем овог истраживања подстакнут је размишљањем о ставовима према учењу страног језика као једном од значајних питања социјалингвистике. Као циљ истраживања поставља се испитивање ставова према одређеном језику, разлике у ставовима различитих узрасних група испитаника према страном језику, као и могућ утицај ставова родитеља на учење страног језика.

У истраживању је коришћена дескриптивна научноистраживачка метода. С обзиром на природу проблема и избор одговарајуће методе, у истраживању је примењено скалирање као истраживачка техника и скала као инструмент ове истраживачке технике. За потребе овог истраживања конструисана је скала Ликертовог типа намењена ученицима за утврђивање њихових ставова према учењу страних језика. Скала садржи девет тврђаи.

Истраживањем су обухваћена укупно 143 ученика основне школе „Чегар” из Ниша. Испитаници су били ученици старости девет и 13 година. Овакав избор две групе испитаника условљен је теоријама везаним за рано учење страног језика изнетим у поглављу 2. Ученицима је ради релаксираности пре

почетка попуњавања анкете предочено да је анкета анонимна и да резултати анкете неће имати никакве везе са њиховом оценом.

Табела 1. Структура узорка према разреду који ученици похађају

Разред	Фреквенција	Проценти
III (9 година)	71	49,7
VII (13 година)	72	50,3
Укупно	143	100,0

У табели 1. дат је приказ укупног броја испитаника, и то 71 ученика трећег разреда узраста девет година, као и 72 ученика седмог разреда узраста 13 година.

С обзиром на претходно постављени циљ истраживања, долазимо до следећих хипотеза:

Хипотеза 1: Претпостављамо да ученици имају различите ставове према учењу страног језика у зависности од њиховог узраста.

Хипотеза 2: Претпостављамо да сви ученици имају позитиван став о томе да им учење страног језика помаже у свакодневном коришћењу медија, независно од њиховог узраста.

Хипотеза 3: Претпостављамо да је позитиван став о учењу страног језика у сврху развијања социокомуникативних вештина развијенији код ученика старије старосне групе.

Хипотеза 4: Претпостављамо да сви ученици имају исти став о важности учења страног језика, повезан са очекивањима родитеља, независно од узраста.

6. Резултати истраживања

Систематично истраживање ставова ученика према учењу страног језика нужно захтева тестирање разлике у односу на варијаблу *узраст ученика*. У ту сврху коришћен је т-тест, а резултати су представљени у табели 2.

Табела 2. Заступљеност ставова ученика према учењу страног језика у односу на разред (т-тест)

	Разред	N	M	SD	t	p
1. За мене је важно то што учим страни језик	III	71	4.37	0.9	0.66	0.51
	VII	72	4.26	1.0		

2. Волео/-ла бих да имамо више часова страног језика у школи	III	71	3.39	1.3	2.85	0.00**
	VII	72	2.79	1.3		
3. Свиђа ми се то што учимо/радим на часовима страног језика у школи	III	71	4.06	0.9	-3.94	0.00**
	VII	72	4.60	0.8		
4. Учење страног језика ми помаже да лакше учим и друге предмете	III	71	3.32	1.3	-4.17	0.00**
	VII	72	4.13	1.0		
5. Познавање страног језика ми помаже у бољем и лакшем разумевању цртаних филмова, компјутера, игрица...	III	71	4.45	0.8	14.08	0.00**
	VII	72	2.04	1.2		
6. Важно ми је да учим страни језик зато што то моји родитељи очекују од мене	III	71	4.14	0.9	2.60	0.01**
	VII	72	3.71	1.0		
7. Важно ми је имам добру оцену из страног језика	III	71	4.48	0.7	3.84	0.00**
	VII	72	3.97	0.9		
8. Учење страног језика ми помаже да се боље упознам са земљом и обичајима земље чији језик учим у школи	III	71	4.28	0.8	-3.14	0.00**
	VII	72	4.64	0.5		
9. Када бих отишао/-ла у страну земљу, лакше бих склопио/-ла пријатељство са вршњацима ако знам њихов језик	III	71	4.55	0.8	3.17	0.00**
	VII	72	4.08	1.0		

**p < 0.01

У складу са утврђеним нивоом значајности $p < 0.01$, можемо увидети добијене резултате. Табела 2. нам говори о проценту у слагању са ставовима ученика 3. и 7. разреда, при чему нам аритметичка средина указује на проценат заступљености у односу на разред који ученици похађају. Прва тврдња се

односи на позитиван став према учењу страног језика и у табели видимо да нема статистички значајне разлике међу испитаницима трећег и седмог разреда у овом ставу. Ове добијене резултате можемо тумачити тако да код ученика независно од њиховог узраста постоји свест о важности учења страних језика. Међутим, ставови ученика 3. и 7. разреда се у свим следећим примерима разликују, што нам поврђује и појава статистички значајне разлике у слагању са свим ставовима. Овим се потврђује наша хипотеза 1 о томе да се ставови ученика о учењу страног језика разликују у зависности од њиховог узраста.

Друга тврдња, која упућује на потенцијалну жељу ученика за већим фондом часова страног језика у школи, показује да већи број испитаника трећег разреда ($M = 3,39$) показује жељу за већим фондом часова страног језика, док само мали број ($M = 2,79$) ученика седмог разреда показује жељу за више часова страног језика у школи. Овакав резултат може се довести у везу са великим бројем часова осталих предмета (било обавезних, било изборних) на недељном нивоу у предметној настави у II циклусу основног образовања, те би се с тим у вези могло додати да су овакви резултати били очекивани.

Насупрот томе, у исказивању степена слагања са допадањем активности или садржаја који се презентује и увежбава на часу добили смо већи проценат слагања са овим исказом код испитаника седмог разреда ($M = 4,60$), док је мањи број ученика трећег разреда ($M = 4,06$) сагласан са исказом бр. 3.

Већи број ($M = 4,45$) испитаника трећег разреда сматра да им познавање страног језика користи у бољем разумевању медија (цртаних филмова, компјутерских игрица...), док се са овом тврдњом слаже знатно мањи број ученика 7. разреда ($M = 2,04$). Оваквим резултатима је побијена хипотеза 2, у којој смо претпоставили да ученици, независно од узраста, имају позитиван став о томе да им учење страног језика помаже у свакодневном коришћењу медија.

У ставу бр. 9. велики број ученика 3. разреда ($M = 4,55$) слаже се са тврдњом да им учење страног језика може помоћи у комуникацији са вршњацима који су становници земље чији језик уче, док се са тим исказом слаже мање испитаника ученика седмог разреда ($M = 4,08$). Овим је побијена хипотеза 3, која говори о томе да ученици старије старосне групе имају развијенији позитиван став о учењу страног језика у циљу развијања социокомуникативних вештина.

7. Анализа резултата

Добијене резултате анализираћемо груписане по постављеним хипотезама и у складу са циљем истраживања.

Хипотеза 1 је потврђена, што показују резултати из табеле 2. Наиме, исказима 1, 2. и 3, код којих одговори ученика статистички показују да није дошло до резултата од $p < 0.01$, потврђено је да узраст ученика игра велику улогу када су у питању ставови ученика према страном језику.

Хипотеза 2, у којој се претпостављало да ће ученици, независно од узраста, имати позитиван став о томе да им учење страног језика помаже у лакшем и бржем савладавању и коришћењу медија, побијена је у проведеном испитивању. У ставу 5, у којем се ученици изјашњавају о слагању са ставом да им познавање страног језика помаже у лакшем разумевању цртаних филмова и игрица на компјутеру, резултати су показали да је узраст и овог пута релевантан фактор.

Резултати којима се испитивала хипотеза 3, испитивана исказима 4, 7. и 9, а којом се претпоставља да ће ученици старије старосне групе имати позитивнији став о томе да им учење страног језика помаже у развијању социокултурних вештина, указују на појављивање узраста као фактора који утиче на формирање ставова код ученика. Тиме је ова хипотеза потврђена.

Хипотеза 4, која имплицира да ученици, независно од узраста, имају исти став о важности учења страног језика, а који није у вези са очекивањима њихових родитеља, потврђена је у овом истраживању. Ова хипотеза је испитивана исказом број 6. и резултати указују на неминовну повезаност става о учењу страног језика са очекивањима родитеља ученика. Резултати испитивања у проценту слагања са овим ставом су на граници и показују минималну разлику у броју ученика 3. и 7. разреда који су се изјаснили да сматрају да је учење страног језика важно зато што то родитељи очекују од њих. У овом случају је доказано да су ставови и очекивања родитеља доминантни при формирању ставова деце у било којем узрасту, а у овом истраживању радило се о деци узраста девет и 13 година.

8. Закључак

На основу резултата приказаног истраживања, у којем смо посматрали и анализирали ставове ученика према учењу страног језика, долазимо да закључка да се њихови ставови разликују зависно од узраста.

У изјашњавању ученика о слагању или неслагању са изнетим тврдњама, најмање статистички релевантну разлику примећујемо у исказу о схватању важности учења страног језика у школи. У изјашњавању поводом ове тврдње ученици су изразили став који указује на ирелевантност узраста поводом схватања важности учења страног језика. Међутим, приликом изјашњавања

у вези са свим преосталим исказима који упућују на свест ученика о значају страног језика због лакше употребе медија или лакшег разумевања друге културе анализом је уочено присуство статистички значајне разлике, што нам говори о недвосмисленом значају година, тј. узраста онога ко учи страни језик и о његовим ставовима према учењу страних језика.

Узраст као социопсихолошки фактор који је од неминовног значаја за формирање ставова према језику потврђен је овим истраживањем. Такође, ово истраживање нам указује на јак утицај ставова које родитељи свесним или несвесним путем преносе на дете у било којем узрачном периоду. Утицај на формирање ставова према учењу страног језика неизоставно упућује на њихову важност када је у питању учење страног језика, како у раном тако и у пубертетском добу, чиме се отварају могућности за даља истраживања у овој области, која је од велике важности у педагошкој пракси страних језика.

Литература

1. Byram, Michael (1997), *Teaching and Assesing Intercultural Communicative Competence*, London: Multilingual Matters Ltd.
2. Durbaba, Olivera (2011), *Teorija i praksa učenja i nastave stranih jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
3. Gardner, Robert C. (1985), *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*, London, UK: Edward Arnold.
4. Herrera, Antonio M., Mandić, Petar D. (1989), *Образовање за XXI стољеће – од традиције до технолошке револуције*, Сарајево: Svjetlost, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
5. Klein, Wolfgang (1986), *Second language acquisition*, Cambridge textbooks in linguistics, London, UK: Cambridge University Press.
6. Krashen, Stephen (1975), „The critical period for language acquisition and its possible bases”, *Development Psycholinguistics and Communication Disorders*, New York: Academy of Sciences.
7. Krashen, Stephen (1981), *Second language learning and second language acquisition*, University of California, Pergamon Press, 1981.
8. Krashen, Stephen, and Terrell, Tracy (1983), *The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom*, University of Michigan, Pergamon Press.
9. Lenneberg, Erich Heinz (1967), *Biological foundations of language*, New York: Wiley and Sons.
10. Penfield, Wilder, and Roberts, Lamar (1959), *Speech and Brain Mechanisms*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

11. Scovel, Thomas (1988), *A time to speak: A psycholinguistic inquiry into the critical period of human speech*, New York: Newbury House / Harper & Row.
12. Švaković, Ana (2015), *Nastava italijanskog jezika kao drugog stranog jezika u ranom uzrastu*, Doktorska disertacija, Beograd: Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu.
13. Vučo, Julijana (2010), „Kulturni i jezički stereotipi u stavovima mladih: Italija u jadranskom ogledalu”, *Jezički sistem i upotreba jezika*, Kovačević, M. (ur.), Filološko-umetnički fakultet, Skupština grada, Kragujevac, str. 351–358.

Ivana D. Milošević
University of Niš
Faculty of Philosophy

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Summary

The subject of this paper is the sociolinguistic aspect of attitudes towards language, included as an unavoidable factor in foreign language learning. The aim of this research is to examine the influence the age of the students or the attitudes of their parents have on attitude formation towards learning a foreign language. The descriptive scientific research method as well as the scaling technique for examining attitudes used on the corpus in this research consisted of students aged 9 and 13 years who attend primary school and learn German as a foreign language. Having in mind that numerous factors contribute to mastering a foreign language, the research will show whether and to what extent the age of the students or the attitudes of their parents affect the formation of students' attitudes towards learning a foreign language. Research results can contribute to pedagogical practice as well as to restoring existing knowledge about the importance of attitudes in foreign language teaching.

► **Key words:** foreign language learning, attitudes towards language, age, sociolinguistics.

Преузето: 2. 12. 2019.
Корекције: 19. 5. 2020.
Прихваћено: 3. 6. 2020.